

הגסה

הנה איתא בגמ' ביצה (ל"ד ע"א) "תניא אחד מביא את האור וכו' ואחד מגיס כולם חייבים", ועולה דהגסה בקדירה בשבת הוי בגדר דמלאכת בישול, וכ"ה בשבת (י"ח ע"ב) "וניחוש שמא מגיס בה" עי' רש"י וכו' שם. וצ"ב ענין הגדר דמלאכת בישול דאורייתא בזה, דלכאוי גם בלי ההגסה האוכל יתבשל, והנה אפשר לומר דהענין דע"י ההגסה מקרב וממהר את הבישול, והיינו דאף דבאמת לא פועל באופן משמעותי באיכות הבישול עצמו, דע"פ רוב גם בלי ההגסה יבוא ג"כ לאיכות מלאה דמבושל כ"צ, עכ"פ כיון דמקרב הבישול הוי ג"כ בישול דאורייתא וחייב. ולפי"ז עולה חידוש דעי' קירוב ומיהור בישול הוי בגדר דבישול גמור דאורייתא, וזה נפק"מ ג"כ לכגון המכסה קדירה או אפילו רק מוסיף על כיסוי דקדירה באוכל שאינו מבושל כ"צ וכדו'. ולפי"ז אם באמת איתא להלכה דהמקרב בישול הוי עי' בישול גמור דאורייתא, אפ"ל דהמקור דחידוש דין זה הוא עי' הגסה דאיתא בגמ' דחייב וכנ"ל.

והנה אמנם עי' שיטה דאיתא ברמב"ן בדף (י"ח ע"ב) שם בא' הפירושים, וכ"ה שיטה זו ברשב"א שם, וכ"ה במ"מ בפרק ט' מהל' שבת הלכה ד', דהא דמגיס חייב משום בישול הוא רק בענין הגסה ראשונה, ועי' שיטת הרא"ש פ"ג סי' י"א ועוד הרבה ראשונים, וכן לכאוי משמע לסברות הפירושים האחרים ברמב"ן שם - דענין החיוב הוא באמת בכל ההגסות דכל זמן שיש בקדירה משום בישול אם מגיס הוי ענין בישול גמור דאורייתא, והיינו למר כדאית ליה עד כמאב"ד ולמר כדאית ליה עד מבושל כ"צ. ועי' בה"ל סי' שיי"ח סעי' י"ח ד"ה שנמצא מגיס ע"ש. ונראה די"ל דהיסוד בזה הוא בהנ"ל, דהיינו דהשיטה דהוא רק בהגסה ראשונה ס"ל דענין קירוב ומיהור הבישול בענין דהיה מתבשל כ"צ גם בלי ההגסה לא הוי בגדר דבישול דאורייתא, והטעם דס"ל דגדר מלאכת בישול הוא רק בפעולה מהותית בעצם איכות הבישול, וע"כ הוא רק בהגסה ראשונה דס"ל דבאמת בהגסה הראשונה פועל פעולה מהותית בעצם הבישול, אבל בשאר ההגסות דרק פועל בענין קירוב ומיהור הבישול לא הוי בישול דאורייתא, ונראה דהענין דעפ"ר בלי הגסה ראשונה כל חומר עומד בפני עצמו ואינו מתערב ומתבשל בעי' איכות בישול הראויה, ולפי"ז לכאוי באמת בדברים דפועל עי' איכות בישול גם בלי פעולת הגסה ראשונה י"ל דגם בהגסה ראשונה לא הוי לשיטה זו עי' בישול דאורייתא וצ"ב, והשיטה דהוא גם בשאר ההגסות ס"ל דעי' בישול הוא גם במקרב וממהר הבישול, ולפי"ז ס"ל ככל הנ"ל דבכל ענייני קירוב ומיהור בישול הוי בגדר דבישול גמור דאורייתא וכנ"ל.

אמנם איברא דברמב"ן שם בביאור הסברא דס"ל דהוא רק בענין הגסה ראשונה הזכיר ג"כ בהתחלה הלשון דמתבשל מהרה, ולכאוי קצת משמע דס"ל גם לדרך זו דהוא מענין קירוב ומיהור הבישול, ולפי"ז צ"ל דס"ל דרק בהגסה ראשונה גורם קירוב ממשי דבישול, אבל באמת לכאוי נראה פשוט דכוונתו בדרך זו כנ"ל דצריך פעולה בעצם הבישול, ונראה דכן מוכח בהמשך וסוף דבריו דכותב לדרך זו דבשאר הגסות פטור דבלאו הכי מתבשל וכו' משמע דעיקר הגדר כנ"ל דצריך שיפעל בעצם איכות הבישול, ובאמת לכאוי במציאות כל ההגסות עד כ"צ מקרב וממהר ענין הבישול, ולפי"ז י"ל דכוונתו בהתחלה הוא לאו דווקא אלא ג"כ כנ"ל.

והנה באמת עי' ברא"ש שם פ"ג סי' י"א וכן בקיצור פסקי הרא"ש שם דמשמע דמבאר הענין משום קירוב בישול, וכתב שם בהדיא דכל המקרב בישולו חייב משום בישול ע"ש, והיינו דס"ל דקירוב ומיהור בישול הוא ענין גדר בישול דאורייתא, ואמנם עי' ברע"א בהג' בתחילת סי' ש"ח דמביא ריטב"א דמשמע דמסתפק בזה, והספק הוא אם ללמוד מענין קרובי עבודה ע"ש, ולכאוי' אי ס"ל דחיוב דמגיס הוא מענין קירוב בישול היה צריך ללמוד בוודאי ממגיס, משמע דהוא מחלוקת בענין מהות חיוב מגיס בבישול וכנ"ל, והנה עי' להלכה בשו"ע סי' רנ"ז סעי' ד' דכתב דקדירה שאינה מבושלת כ"צ אסור אפילו להוסיף על הכיסוי שתוספת זה גורם לה להתבשל, ועי' הגר"א שם שכתב דהמקור מהא דמגיס, ועי' בה"ל סי' ש"ח סעי' ד' ד"ה אפילו דהביא הדין בלשון שלא יוסיף כסוי וכו' מפני שממהר בישולה עי"ז ע"ש.

והנה אמנם עי' רמב"ם פ"ט ה"ד דכתב: "אחד נתן את האור וכו' ובא אחר והגיס כולם חייבים משום מבשל", והיינו ע"פ הברייתא דביצה הנ"ל, וכתב הטעם שכל העושה דבר מצרכי הבישול הרי זה מבשל, ועי' עוד שם הי"א דכתב בענין מלאכת מלבן דהסוחט את הבגד הי"ז חייב משום מלבן שהסחיטה מצרכי הכיבוס היא כמו שההגסה מצרכי הבישול, משמע דבא לבאר בזה את עי' הסברא דהחיוב דהגסה בבישול, וצ"ב כוונת הרמב"ם בהגדרה מחודשת זו דהוי מצרכי המלאכה, ועוד דקישר לעי' דחיוב דסחיטה משום מלבן, ועי' שו"ת מהרשד"ם או"ח סי' ג' דמבאר דבאמת ס"ל דענין ההגסה אינו פועל בעיקר עצם הבישול, דהא מתבשל גם בלי ההגסה וכנ"ל, וכנראה דס"ל ג"כ דענין קירוב ומיהור לא הוי בגדר דחיוב דאורייתא, או אולי ס"ל דאינו מקרב באופן משמעותי דחיוב דאורייתא, ועי"כ שיטת הרמב"ם דמחדש בזה יסוד בגדרי המלאכות, והיינו דבאמת איכא גם עוד פעולות דהוו בגדר חיוב המלאכה מדאורייתא, אף דאינם פועלים בעיקר עצם מהות המלאכה, והטעם כיון דהוו עכ"פ מענין דחלק ברור ורגיל דסדר פעולות המלאכה, וכ"ה בענין דסחיטה מהמים דס"ל דבאמת אינו פועל בעצם מלאכת הליבון והניקוי. ועי' בפוס' מ"ש בענין מהות החיוב דסחיטה לענין מלאכת ליבון דיש דרך דס"ל דהסחיטה ג"כ פועלת בעצם הליבון דמנקה עוד, ויש דרך דס"ל דמנקה מהמים דהוו עכשיו כליכלוך וכו', ולפי הנ"ל דרך הרמב"ם דבאמת אפ"ל דהסחיטה לא פועלת בעצם הניקוי, דהא כשמתייבש לבד בלי סחיטה הוי ג"כ נקי לגמרי, ועי"כ ס"ל דהוא כדרך הנ"ל, וזה ענין ההגדרה דהטעם בכגון זה כיון דהוי עכ"פ מצרכי המלאכה, והיינו דהוי מענין סדר פעולות הרגילות דהמלאכה, דבאמת ודאי דרך הבישול הוא ג"כ להגיס, ועי"כ הוי בגדר דבישול, ונראה לפי"ז דהוא אפילו בענין דאינו מגיס לשם עצם הבישול, אלא לשם מטרה צדדית, כגון כדי שלא ישרף וכדו', ולפי"ז צ"ב הגדר בזה ואכמ"ל בזה, וכ"ה בענין סחיטה דוודאי הדרך דסדר פעולות מלאכת ליבון הוא אח"כ לסחוט מהמים, אמנם עכ"פ ברור דמדובר בענין הפעולות דשייכות לעצם מהות פעולת המלאכה וכנ"ל, והנה אמנם איברא דקצת צ"ב בזה דהזכיר שם רק ענין דמגיס במלאכת בישול וסחיטה במלאכת ליבון, ובזה הוא בענין דפעולות מסדר המלאכה שהם בתוך או עכ"פ בהמשך ענין מהות המלאכה וכנ"ל, אבל אמנם עי' עוד בפ"י ה"ט בעי' מלי' תופר דכ"כ ג"כ בענין דהמותח חוט של תפירה דחייב כיון דהוא מצרכי התפירה ע"ש, והמקור דאיתא כן בגמ' ע"ה ע"א, ומשמע לפי"ז דהרמב"ם מפרש דהוא כפשוטו דמותח החוט לפני התפירה כהכנה לתפירה, והיינו דג"כ הוי בענין דאינו פועל בעצם מהות המלאכה, ועי"כ כתב גם בזה דהטעם כיון דהוי מענין דצרכי המלאכה וכנ"ל, ועי' רש"י בפ"י הגמ' שם מש"כ בזה, ועי' ב"י סי' ש"מ מש"כ בזה, ולפי"ז הוא עוד חידוש יותר גדול וצ"ב דגם בענין דקודם התחלת פעולת המלאכה כיון דהוא מסדר פעולות המלאכה הוי בכלל גדר המלאכה

מדאורייתא, וצ"ב הגדר בזה, דהא ברור דכגון הכנת חומרים למלאכה בוודאי לא הוי כלום, וכמו דאיתא בעי' הדין בבישול בברייתא ביצה (לי"ד ע"א) וברמב"ם פ"ט שם דכ"ז דחייב בסדר הפעולות דהמלאכה היינו רק מענין דאחד נתן את האור וכו' דאז מתחיל ענין פעולות הבישול, וצ"ל דס"ל דגם בזה הוא מענין דשייכות דתחילת המלאכה, דהחוט עצמו כשהוא מתוח הוא ג"כ קצת התחלה דפעולות המלאכה, ועי' בב"י שם שכתב דאיירי בענין חוט שהיה מכווץ ע"ש, ואולי י"ל דאיירי בכגון דמותח על כלי דתפירה וכדו', ועי' באחרונים דבאמת ע"כ פי' בענין דמותח חוט של תפירה דגם שיטת הרמב"ם כדרך דרש"י, איברא דבפשוטו לכאו' משמע דהוא ככל הדרך הנ"ל.